

ב"ה

**בדרך הב"ד
עשו בן יצחק
פרשת תולדות**

לקו"ש ח"כ תולדות ב
גליון ל"ה

עשו איש שדה - מעלה או חסרון?

נכתב על ידי
ארי' לייב הכהן הענדל
אתונה, יון

לקבלת הגליונות, הקדשות, הארות והערות צרו קשר:

Bederech.Chabad@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואצאפ:

חכמה

הרעיון של השיחה בנקודה

היתכן שבן של יצחק אבינו - מהאבות אשר "הן הן המרכבה", וכל מציאותו היא הקב"ה ועבודתו - יימשך עוד במעי אמו (לפני שבאפשרותו לבחור) לעבודה זרה?!

היכן במעשה אבות יש סימן לבנים בעבודתם בחזרה בתשובה? הרי הם היו בטלים בתכלית לרצון העליון!

מעשה אבות סימן לבנים כולל גם את עבודת מי שצריך להתגבר על יצרו ולכבשו, ואפילו עבודת התשובה - במקור העבודה בנפש, הגבורה ותוקף ההתקשרות לה', באופן שאין דבר היכול להפריד ביניהם.

וזה מתבטא בתולדותיהם, שיש גם בן שיש לו נטי' ומשיכה לרע (אצל האבות עצמם אין רע כלל, אצל תולדותיהם יש באופן שמציאותו היא כדי לכובשה ולהפכה).

בינה

התוכן של השיחה

פתיחה:

ויגדלו הנערים - ברוחניות:

דברי הילקוט שמעוני:

על הפסוק "ויגדלו הנערים" אומר הילקוט שמעוני: "ועשו הי' בכלל אלא שקלקל במעשיו", משמע שמדובר על גדילה ברוחניות (ולא רק בשנים), כמו שמוצאים את לשון של גדולה בקשר לאבות "האדם הגדול בענקים . . הגדול אלו אברהם יצחק ויעקב שנקראו גדולים", ומה שעשו הי' (לא "גדול" ברוחניות אלא) רשע, זו בחירה שלו, "קלקל במעשיו".

דברי הזהר:

גם הזהר מדבר על גדולה רוחנית: "ויגדלו הנערים, סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא וזכותי' סייע לון, הוא הוה מחנך לון במצות . . לאסגאה יעקב ועשו".

[בדברי הילקוט שמעוני עוד הי' אפשר לומר שמדובר על אפשריות לגדילה רוחנית, שנמנעה מצד ש"קלקל במעשיו", אבל הזהר מדבר בכיורר על גדילה רוחנית בפועל, עד לעשיית מצוות בפועל "הוא הוה מחנך לון במצות"].

שאלות:

הרי עשו נמשך לעבודה זרה עוד במעי אמו, כמסופר במדרש על הפסוק "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (ומובא בזהר שם מיד לאחר הפירוש ל"ויגדלו הנערים"), אז איך שייך לומר בו שהייתה לו (אפשרות ל)גדילה רוחנית (ובטח שלא בפועל)?

יתירה מזו, הרי הפסוק אומר "ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה", הגדילה של עשו התבטאה בכך שנהי' "יודע ציד וגו'" - איך מתפרש ענין זה כגדילה רוחנית?

נסיון תשובה (לשאלה הראשונה):

תינוק במעי אמו לומד את כל התורה כולה, וכאשר הוא יוצא לאויר העולם בא מלאך סוטר על פניו ומשכחו את כל התורה כולה (כדי שתהי' לו בחירה חפשית).

וכך גם בענייננו, המשיכה לעבודה זרה שהייתה לעשו נשכחה ממנו, וכך לחינוך של אברהם וכו' הייתה השפעה והייתה אצלו (על כל פנים אפשרות ל)גדילה רוחנית.

דח"ל:

הרי בסופו של דבר יש להנהגה זו במעי אמו השפעה, היא משאירה רושם על הילד, וזה מה שגרם לעשו לפרוש לעבודה זרה בגדלותו - כמפורש בזהר,

(כמו שהלימוד של כל התורה כולה משאיר רושם אצל הילד, שיימשך ללימוד התורה בהמשך חייו),

אז איך אומרים שעשו גדל ברוחניות גם כן?

עולם הזה/עולם הבא:

פירוש נוסף נמצא בדברי חז"ל על הפסוק "ויתרוצצו הבנים בקרבה", שהייתה שם מריבה בין יעקב לעשו על נחלת שני עולמות "בשביל העולם הזה והעולם הבא".

והרי בפשטות יעקב רצה עולם הבא ואילו עשו עולם הזה - על מה הם רבו?

מוכרחים לומר שיעקב רצה גם עולם הזה, ועשו רצה גם עולם הבא - אבל למה שעשו הרשע ירצה עולם הבא?

עשו בן יצחק - רשע בטבעו!?:

ויובן בהקדים:

האבות היו "מרכבה" לרצון העליון, כמו שאדמו"ר הזקן מבאר התניא אשר "כל אבריהם כולם . . . (ו)לא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם", ופשוט שגם תולדותיהם נולדו בתכלית הקדושה, ונמצא בהם כח האב (ואדרבה, נמצאת אצלם עצמיות האב) - אז איך יתכן שבנו של יצחק ימשך בטבעו לעבודה זרה!?

עצם העובדה שעשו גדל להיות רשע אינה קשה, שהרי "קלקל במעשיו" - הוא בעל בחירה לנהוג כפי רצונו, ועשו בחר (בגלל הסביבה, הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו, שייכותו והתעסקותו עם נמרוד וכו') לקלקל במעשיו, בחירתו שלו שאינה

קשורה ליצחק ח"ו, וכלשון חז"ל "יצחק (ש) יצא ממנו עשו", הוא יצא ונפרד מתחומו של יצחק.

אבל פה אנו אומרים אשר לפני שנולד, כאשר עדיין הי' קשור ל(יצחק ו)רבקה, הוא כבר נמשך לעבודה זרה! - ועד כדי כך זה חדר והכה בו שרשים, עד אשר (כנ"ל מהזרה) זה גרם לו לפרוש לעבודה זרה בגדלותו.

ביאור:

מעשה אבות סימן לבנים, ומבואר שהוא גם נתינת כח לבנים, ומזה מובן שכל אופני העבודה שלנו (הבנים) ישנם גם אצל האבות (באופן של סימן על כל פנים).

הרמב"ם [בשמונה פרקים - הקדמתו לפירושו על משניות מסכת אבות] מאריך לבאר שני סוגי עבודה - "החסיד המעולה" (שמלכתחילה מתאוה רק לטוב) ו"הכובש את יצרו" (אשר הוא "מתאוה אל הפעולות הרעות . . . ויכבוש את יצרו").

ולכאורה אינו מובן, איפה בעבודתם של האבות יש סימן לבנים בעבודה של "כובש את יצרו" - הרי הם היו "מרכבה", כל מציאותם הייתה אלקות?

יתירה מזו, "כובש את יצרו" לכל הפחות אינו עושה רע בפועל - הוא רק מתאוה לו, ובפועל עושה רק טוב. אבל יש גם את עבודת התשובה, לתקן מעשה בלתי טוב - איך שייך ענין התשובה (כפשוטה) במעשה אבות, שיהי' סימן לבנים? נסיון תשובה:

לאבות היו הפרעות (לא מבפנים ח"ו, אבל כן) מבחוץ, אותן היו צריכים לכבוש. אז יש עבודה לעלות במדרגות הקדושה, ויש עבודה להתגבר על מניעות ועיכובים, וענין זה הי' הנתינת כח (סימן לבנים) לעבודת הכובש את יצרו.

דח"י:

התגברות על מניעות מבפנים הוא יותר קשה מאשר על מניעות מבחוץ - איך יש נתינת כח ממעשה אבות לעבודה זו?

ביאור:

אחת ההסברות בזה:

מעלת כובש את יצרו היא אשר בזה שמתגבר על יצרו מתבטא הקשר החזק כל כך עם הקב"ה, עד שעל אף שמתאווה לפעולות רעות, זה לא מחליש את הקשר שלו עם הקב"ה ואת הציות אליו.

ועל דרך זה - ויותר מזה - היא מעלת וגבורת בעל תשובה שהקשר הפנימי שלו עם הקב"ה הוא בתוקף כל כך עד כדי שיכול לכבוש את הרע, להתחרט ולשוב אל ה'.

ובזה יש את המעשה אבות סימן לבנים גם לעבודת הכובש את יצרו ועבודת התשובה, כיון שתוקף ההתקשרות לה', באופן שאין דבר היכול להחלישו, בא לנו בירושה מהאבות, שהיו מרכבה לה' תמיד, באופן שלא שייך בו הפסק "אפילו שעה אחת".

אשר על כן, אמנם הגבורה של האבות התבטאה רק בהתגברות על מניעות מבחוץ, אבל סיבתה - תוקף ההתקשרות לה' - היא נתינת כח לבנים גם בהתגברות על מניעות מבפנים.

תולדות האבות - התבטאות תוכן עבודתם:

מכיון שעבודת האבות נחלקת לשני אופנים הנ"ל, זה השתקף גם בתולדותיהם, המתחלקים לשני סוגי תולדות, בהתאם לשני סוגי העבודה - חסיד המעולה ו"הכובש את יצרו".

ובענינו, בתולדות יצחק, אלה "יעקב ועשו האמורים בפרשה", יעקב הוא "איש תם יושב אהלים" - "החסיד המעולה", ועשו "איש יודע ציד גו'" - מתאים לעבודת הכובש את יצרו.

אלא שאצל האבות עצמם אין מציאות של רע ח"ו, ואילו אצל תולדותיהם - שהם מחוץ להם - כן שייך, רק לא במציאות של רע ממש וגמור, אלא באופן שמציאותו היא בכדי שהי' את העבודה של כובש את יצרו.

[ועל דרך המבואר במאמר חז"ל "איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו (מעשיהן של רשעים) אם במעשה אלו (מעשיהם של צדיקים) - ותמוה, איך יש מקום בכלל למחשבה שהקב"ה חפץ במעשיהן של רשעים?

ומבואר בזה, שהחפץ שבמעשה הרשעים הוא בכבישת המעשים, בעבודת התשובה. מצד הקב"ה, אשר אצלו "לא יגורך רע", מציאות מעשה הרשעים היא (לא הרע ח"ו אלא) עבודת התשובה הבאה על ידה].

וכך גם אצל עשו, הוא נולד עם הטבע להימשך לעבודה זרה, ש(מצד יצחק) זה הי' בכדי שיוכל לפעול בעבודה של כובש את יצרו.

אלא שבהיותו בעל בחירה, "קלקל במעשיו", ו"יצא ממנו" - הוא הפריד את עצמו מ(קדושתו של) יצחק, ואדרבה, הוציא את הרע מן הכח אל הפועל. עשו רצה גם עולם הבא:

כאשר מדברים על מריבת יעקב ועשו בקשר עם נחלת שני עולמות, כיון שמדובר על עשו כפי שהוא בתחום הקדושה (במעיי אמו), מובן שרצונו בעולם הזה הוא ענין של קדושה, למעליותא, תוצאה מהיותו "תולדות" יצחק.

אחד החילוקים בין "חסיד המעולה" ו"הכובש את יצרו" הוא, אשר אצל "חסיד המעולה" - העובד בעלי' מדרגא לדרגא בקדושה - מורגש שעיקר ותכלית העבודה הוא להגיע לשלמות העלי', עולם הבא (עולם ברור, ללא (תערובת טוב ורע), כולו קודש), ולזה מכוון ושואף. ואילו אצל הכובש את יצרו מורגש, אשר עיקר המעלה הוא דוקא העבודה בעולם הזה, בו יש מניעות ועיכובים והעלמות והסתרים עליהם הוא מתגבר וכובשם.

שני אופני העבודה כלולים אחד בשני:

גם חסיד המעולה צריך לעבוד בעולם הזה דוקא, ולאידך, גם הכובש את יצרו צריך לעלות במדרגות בקדושה עצמה - (על כל פנים מפעם לפעם) צריך להתנתק מהעולם הזה (כולל גם העבודה עימו, לבררו ולהפכו לקדושה) ולהתמסר לעבודה של (עולם הבא שבעולם הזה) "יושב אהלים".

והחילוק הוא, אשר אצל חסיד המעולה הירידה לעולם הזה היא בשביל עולם הבא, אשר על ידי עולם הזה הוא יבוא לדרגא הכי גבוהה בעלי' בקודש, ואילו אצל הכובש את יצרו היא להיפך, העיסוק בעבודת "יושב אהלים" היא כדי שעבודתו עם (וב)עולם הזה תהי' בתכלית השלימות.

ולכן - מצד אחד שניהם (יעקב ועשו) רצו את שני העולמות, גם עולם הזה וגם עולם הבא, ובכל זאת יעקב רצה דוקא עולם הבא, ועולם הזה גם כן מטרתו בשביל עולם הבא, ואילו מצד ענינו של עשו העיקר הוא עולם הזה, (והעבודה של) עולם הבא הוא בשביל העבודה בעולם הזה.

ויגדלו הנערים - גדלות רוחנית בפועל:

ממילא מובן שגם עשו גדל ברוחניות, (ומוסיף בזהר אשר) אברהם אבינו חניך (גם) את עשו במצוות, עד אשר נעשה גדול (ברוחניות) בפועל.

לאברהם יש את הכח של "יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' גו'", והוא פעל על עשו שיכבוש את יצרו בפועל.

וגדילה זו התבטאה אצל עשו בהיותו "איש ציד איש שדה", שגם זה (כפי שהוא מצד אברהם ויצחק) הוא למעליותא:

בגלל שהוא איש שדה", העובד בעולם, הרי בכדי לגבור ולכבוש את ההעלמות והסתרים עשו הי' מוכרח להיות "יודע ציד", כמו שרש"י מפרש "יודע" לצוד ולרמות" - כמבואר בכמה מקומות, שבשביל להצליח בעבודה בעולם צריך את ענין הרמאות כביכול, להתלבש בלבושי המתברר, היינו אשר הנשמה מתעסקת בעניני העולם (אכילה ושת' וכו') שאין לה שום שייכות אליהם, ועל ידי ההתעסקות בהם לשם שמים וכו' היא מבררת את ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים הגשמיים.

אלא שכל זה הוא כפי שהענין הוא מצד אברהם ויצחק, ואילו לפועל, לאחר שהפסיק חינוכו של אברהם ועשו "יצא", הוא ניתק את עצמו משייכותו ליצחק, הוא קלקל ונהי' "איש יודע ציד איש שדה" בפשטות, יצא לתרבות רעה.

מנקודת מבטו של יצחק, הברכות - לעשו:

ביאור זה, שעשו כפי שנולד מיצחק הוא טוב, מתאים ונלמד מהביאור של אדמו"ר הזקן בטעם רצונו של יצחק לברך את עשו, שהוא מצד שראה את עשו כפי שהוא מצד ראשו (שרשו), שם רואים את הטוב והעילוי של ענין וסדר עבודה זה בעולם - לא להתפעל מהעולם, אלא אדרבה, לכבוש באופן אשר העולם עצמו מתברר ומתעלה לקדושה.

אף על פי כן הברכות ניתנו דוקא ליעקב, כיון שרק הוא יכול לברר את העולם, דוקא על ידי מי שהוא "יושב אהלים" (יש לו את כח התורה) אפשר לברר את העולם ולעשותו לדירה לו ית'.

הוראה בעבודה בפועל:

על אף שאנחנו בני יעקב, אין זה אומר שאנחנו צריכים להסתפק בעבודה של "יושב אהלים", אלא צריך לעבוד גם בעבודת "איש שדה", כיון שגם עבודה זו ניתנה ליעקב (ואמרו חז"ל "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו).

[וכפי שמרומז בפירוש רש"י בתחילת הפרשה "ואלה תולדות - יעקב ועשו האמורים בפרשה" - צריך את שני התולדות (סוגי העבודות), גם (עבודת) יעקב וגם (עבודת) עשו, אבל לא עשו כפי שהוא בפועל ח"ו, אלא כפי שהוא אמור "בפרשה", כפי שהוא על פי תורה].

וסדר העבודה הוא קודם עבודת יעקב, "איש תם יושב אהלים" [כמרומז ברש"י הנ"ל, שמהפך את סדר ההולדה וכותב קודם את יעקב ורק אח"כ את עשו - שכן הוא סדר העבודה], להתמסר ללימוד התורה באופן של תמימות - לא לעקם ולהכניס בתורה את היצר שלנו ח"ו, אלא לחפש את האמת של התורה.

יחד עם זאת צריך לדעת, שאסור להיעצר בזה, ולאחר העבודה של "יושב אהלים" צריך לעבוד גם עם השדה, לצוד ציד מעניני העולם ולעשות "מטעמים" לה', אבינו שבשמים.

ואף על פי שבכדי לפעול בעולם צריך להיות יודע ציד -

להתלבש בלבושי העולם, לדעת במה העולם מתעסק, כאשר רוצים לדבר עם יהודי הנמצא ר"ל בשדה וצריך לקרב אותו ליהדות - אי אפשר לדבר איתו בלשון הקודש ובסגנון של המתאים ל"יושב אהלים", אלא צריך לדבר עימו בשפת המדינה ותוכן הדברים צריך להיות בלבוש המתאים לאיש השדה, בלשון הרמב"ם (בנוגע לילדים - וכן הוא במי שקטן בשנותיו הרוחניות (בהתאמה כמובן)) "יזרו אותו בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שנותיו כו' אגוזים כו' וכשיגדיל - מנעלים יפים וכשיהי' שלם בשכלו יותר - ממון כו' יכבדוך, וכל זה מגונה ואמנם יצטרך למיעוט שכל האדם" -

היינו שאף שבינתיים הוא מדבר אודות הרצון ומשיכה לאגוזים וכו' - מכיון שהוא עושה זאת בהמשך לעבודתו כ"יושב אהלים" זה שומר עליו, שעבודתו בשדה תהי' כפי דרכי התורה, והוא "תולדות יצחק" . . האמורים בפרשה".

ועל ידי הפעולה בשני אופנים אלו "תולדות יצחק", זוכים בקרוב לזמן בו יאמרו ליצחק "כי אתה אבינו", בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

דעת

סיכום תובנות והוראות בנקודות

עשו כפי שהוא במעי אמו - בתחום הקדושה - הוא טוב, ומשיכתו לעבודה זרה היא בכדי להתגבר עלי'.

והולדתו באופן זה היא כיון שבעבודתם של האבות יש סימן ונתינת כח לבנים לא רק בעבודת "חסיד המעולה" אלא גם בעבודת "כובש את יצרו" - ואפילו לעבודת התשובה כפשוטה.

עבודת כובש את יצרו ועבודת התשובה הם ביטוי של קשר עמוק וחזק עם הקב"ה, באופן שאי אפשר לנתק ולהפריד ביניהם, שלכן מתגבר ב"גבורה" על כל המניעות ועיכובים.

אשר קשר זה הוא בירושה מהאבות - אלא שאצלם זה התבטא רק בהתגברות על מניעות מבחוץ, ואצל הבנים יש גם מניעות מבפנים, וההתגברות על שניהם מקורה בקשר האמיץ עם הקב"ה.

וממילא שני סוגי עבודה אלו מתבטאים גם בתולדותיהם, יעקב החסיד המעולה "איש תם יושב אהלים", ועשו "איש יודע ציד איש שדה" - (שכפי שהוא בקדושה מטרתו להיות) המתעסק עם העולם (במרמה) ומבררו לקדושה.

הכובש את יצרו צריך מפעם לפעם להתנתק מעבודתו בעולם הזה ולהתעסק בעולם הבא, כדי שעבודתו בעולם הזה תהי' בשלימות וכדבעי. לכן עשו רצה גם עולם הבא - בשביל עולם הזה.

והחסיד המעולה צריך לעבוד עבודתו בעולם הזה דוקא, אשר על כן יעקב רצה גם את העולם הזה - בשביל (העל"י מדרגא לדרגא בקדושה) העולם הבא.

אברהם חניך את עשו לכבוש את יצרו, וכן עשה בפועל, אשר לכן גם עשו גדל ברוחניות - להיות "איש יודע ציד גו", שהיא מעלה ועבודה קדושה.

אבל עשו הוא בעל בחירה, ולאחר שהפסיק חינוכו הוא "קלקל במעשיו" ו"יצא ממנו" (מיצחק), הוא בחר להוציא את הרע מן הכח אל הפועל, לנתק את עצמו מהקדושה.

❖ עשו תמיד מצטייר כדמות של רשע - ובצדק, זו הייתה הדרך בה הוא בחר. אבל בעצם עבודתו של עשו היא עבודתנו אנו, אשר (רובנו על כל פנים) איננו צדיקים "חסיד המעולה", אלא יש לנו נסיונות, מניעות ועיכובים מבפנים גם כן, עליהם צריך להתגבר. וחשוב לזכור אשר:

❖ ראשית, יש לנו את הכח לזה בירושה מהאבות, קשר חזק ואמיץ עם הקב"ה באופן שאינו יכול להינתק, רק צריך לגלות את זה.

❖ שנית, אנחנו בני יעקב, והדרך הנכונה להתעסק עם העולם היא בהמשך ללימוד התורה - עבודתו של יעקב - וממשקפיים של תורה. היינו שאף כאשר מתעסקים בעולם בשפתו ולבושיו, צריך לזכור מהיכן באים ולאן מנסים להגיע, מה האמצעי ומה המטרה.

▪ העבודה עם העולם נמסרה לנו, וסדר העבודה צריך להיות קודם כל לימוד התורה בתמימות, לחפש את האמת של התורה ולא את הרעיונות האישיים, ואז לרדת לעולם, ואפילו להתלבש בשפתו ולהתעסק בדברים המעניינים אותו, והתורה שומרת שנשאר עם הראש ישר ומכוון למטרה (כמובן זה לא שולל בחירה חפשית, אלא עוזר ושומר להישאר באופן הנכון).

לעילוי נשמת
הת' מנחם מענדל ע"ה
בן יבלחט"א ר' גדלי' שי'
בלומינג

לעילוי נשמת

השליח הקדוש צבי הי"ד

בן יבלחט"א ר' אלכסנדר סנדר הכהן שי'

קוגן